

APSTIPRINU

LBTU Inženierzinātņu un informācijas
tehnoloģiju fakultātes dekāns

Gatis Vītols

Jelgavā, 2024. gada 29. janvārī

**Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes
Inženierzinātņu un informācijas tehnoloģiju fakultātes
Datoru sistēmu un datu zinātnes institūta**

DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA

Nr. 7

DARBAM DATORU SISTĒMU UN DATU ZINĀTNES INSTITŪTA LABORATORIJĀS

LBTU Inženierzinātņu un informācijas tehnoloģiju fakultātes studiju un zinātnes korpusa “Jelgavas Pils”, Lielā ielā 2, Jelgavā, LV3001, Datoru sistēmu un datu zinātnes institūta apsaimniekotajās “Datoru tīklu”, “Datoru uzbūves” un “Virtuālās realitātes” laboratorijās (Nr.27., 47., 32., 301., 320., 321.), mācību spēkiem, izglītojamiem un praktikantiem.

Izstrādāta saskaņā ar LR Darba aizsardzības likumu un 2010. gada 10. augusta Ministra kabineta noteikumiem Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos” un, kā arī izvērtējot darba vides riskus un situāciju darba vietās

JELGAVA 2024

INSTRUKCIJA DARBAM DATORU SISTĒMU UN DATU ZINĀTNES INSTITŪTA
LABORATORIJĀS

1. Vispārīgās prasības

Darba aizsardzības instrukcija „DARBAM DATORU SISTĒMU UN DATU ZINĀTNES INSTITŪTA LABORATORIJĀS” (turpmāk tekstā Instrukcija) ir saistoša Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (turpmāk LBTU) Inženierzinātņu un informācijas tehnoloģiju fakultātes (turpmāk IITF) nodarbinātajiem un izglītojamiem, tai skaitā mācību spēkiem, praktikantiem un visu fakultāšu studējošajiem, kuriem ielānotas nodarbības IITF Datoru sistēmu un datu zinātnes institūta apsaimniekotajās auditorijās un datoru klasēs.

Darba aizsardzības instrukcija nosaka darba aizsardzības pasākumus un pienākumus, kas jāievēro nodarbinātajiem un izglītojamiem, izmantojot Datoru sistēmu un datu zinātnes institūta laboratorijas.

Nodarbinātā un izglītojamā pienākumos ietilpst

1.1. Zināt un ievērot:

- pirms darba uzsākšanas iepazīties ar šīs instrukcijas prasībām un tās ievērot visā darba laikā, personas, kuras nav saistītas ar studiju procesu un nav iepazinušās ar šo instrukciju, nedrīkst atrasties IITF datoru tīklu un datoru uzbūves laboratorijās;
- neplānoto instruktāžu veic, ja noticis nelaiemes gadījums, mācību spēks, izglītojamais, praktikants, pārtraucis darbu uz laiku ilgāk par 60 kalendārajām dienām, mainās darba apstākļi, aprīkojums vai rodas citi faktori, kas var ietekmēt darba drošību;
- datortehnika un laboratorijas elektroiekārtas jānovieto siltās, sausās un neputekļainās vietās, kurās nav straujas temperatūras izmaiņas, tālāk no ūdens vadiem, sildītājiem, gaisa mitrinātājiem un kondicionētājiem, apkures ierīcēm un elektrosildītājiem;
- **drīkst neuzsākt darbu** un ziņot tiešajam darba vadītājam un laboratorijas vadītājam, ja:
 - 1.1.1. darba apstākļi un elektroiekārtas rada draudus personiskajai vai apkārtējo cilvēku veselībai un dzīvībai;
 - 1.1.2. nodarbinātajiem nav atbilstošas profesionālās sagatavotības, nav veikta apmācība par darba laboratoriju aprīkojumu, datortehniku;
 - 1.1.3. ir pamanīta dzirksteļošana, dūmi vai liesma, deguma smaka, slēdžu uzkaršana u.c.;
- ugunsdrošības un sprādziendrošības prasības: darba vietā aizliegts rīkoties ar atklātu liesmu, dedzināt sveces un smēķēt, ievērojot instrukciju Nr.1 “Ugunsdrošības instrukcija”;
- elektrodrošības prasības, ievērojot instrukciju Nr.3 “Darba aizsardzības instrukcija elektrodrošībā”, tai skaitā ievērot elektrodrošības pamatnoteikumus:
 - 1.1.4. elektroiekārtas ekspluatēt saskaņā ar lietošanas instrukciju;
 - 1.1.5. veicot elektroietaišu (dators, projektor, kopētājs, putekļu sūcējs, laboratorijas aprīkojuma un iekārtu (un taml.) pieslēgšanu elektrotīklam jābūt piešķirtai “A elektrodrošības grupa neelektro personālam”;
 - 1.1.6. jābūt instruētam, kur atrodas telpas sprieguma centrālais slēdzis un kā to atslēgt;
 - 1.1.7. elektroiekārtu pieslēgt pie elektropadeves un atslēgt no tās ar sausām rokām;
 - 1.1.8. ievērot brīdinājuma uzrakstus un zīmes;
- darba laika atpūtas režīmu;

- ergonomiskas prasības.
- 1.2. Ievērot tīrību un kārtību darba telpās un darba vietā.
- 1.3. Katrā laboratorijā jābūt ne mazāk kā vienam ugunsdzēsamajam aparātam.
- 1.4. Personas, kas pārkāpušas šīs Instrukcijas prasības, atkarībā no kaitējuma rakstura un sekām var tikt sauktas pie disciplinārbildības, civiltiesiskās atbildības vai kriminālatbildības.

Nodarbinātā un izglītojamā iespējamie darba vides riska faktori

1.5. Paredzēti šādi iespējamie darba vides riska faktori:

- darbs ar datoru – ilgstoša atrašanās vienveidīgā pozā, redzes sasprindzinājums;
- nepareiza darba vietas organizācija un telpas iekārtojums;
- neapmierinošs mikroklimats darba vietā;
- nepietiekams vai nepiemērots apgaismojums;
- traucējošs troksnis no biroja tehnikas;
- elektriskās strāvas trieciens, ja iekārta ir bojāta;
- traumas – aizķeršanās, pakļupšana, paslīdēšana, tostarp mikrotraumas;
- psihoemocionālā slodze – darba laika trūkums, ātrs darba temps, palielināta atbildība.

Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

1.6. Paredzēti šādi aizsardzības līdzekļi:

- obligātā veselības pārbaude nodarbinātajiem (OVP) saskaņā ar 10.03.2009. MK noteikumiem Nr.219 "Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude" (pirmreizējo veselības pārbaudi veic pirms darba uzsākšanas (pirmreizējā pārbaude) un pēc tam reizi 3 gados (periodiskā pārbaude));
- darba un atpūtas laiks (ieteicams ik pēc 1 h pārtraukt darbu uz 5 – 10 min vai ik pēc 2 h – uz 15 min.);
- brilles vai kontaktlēcas, ja ārsts tās ir izrakstījis;
- pareiza darba poza strādājot ar datoru un laboratoriju aprīkojumu;
- vingrinājumi ķermenim un acīm;
- drošības zīmes, piemēram, "Bīstami - elektrība", ugunsdzēsības aparāta un aptiecināšanas atrašanās vieta, evakuācijas virzienu norādes;
- telpu vēdināšana un vispārējā ventilācija, gaisa kondicionētājs datoru uzbūves laboratorijā Nr. 47;
- papildu sildierīces – sildītājs;
- vispārējais un vietējais apgaismojums.

Datortehnikas un laboratorijas elektroiekārtu uzstādīšana

1.7. Tehniku un iekārtas uzstāda tā, lai:

- ventilācijas atvere nebūtu aizsegta, nodrošinot vismaz 20 cm brīvu vietu, pie intensīvas noslodzes nodrošināt efektīvu gaisa apmaiņu visā telpā;
- ir stabils un līdzens pamats, bez intensīvas vibrācijas, kā arī pēc iespējas tālāk no citas elektrotehnikas, jo var rasties savstarpēji darba traucējumi;
- elektroierīču trokšņa līmenis nepārsniedz 65 decibelus;
- apgaismojums darba vietā no vispārējā telpas apgaismojuma ķermeņa nebūtu mazāks par 500 lx;
- strāvu vadošās elektroierīces daļas būtu izolētas;
- elektroiekārtu daļas, kuras izolācijas bojājumu gadījumos, var atrasties zem sprieguma, ir jābūt zemētām – elektriski savienotām ar zemi, un šī savienojuma pārejas pretestība nedrīkst pārsniegt 4, 10 vai 30 omus (atkarībā no jaudas un sprieguma);

1.8. Par iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam vai katedras laboratorijas vadītājam.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

- 2.1. Sagatavojot darba vietu, vizuāli pārbaudīt:
 - vai ir pietiekams apgaismojums;
 - darba veikšanai nepieciešamo palīgierīču esamību un stāvokli;
 - vai uz darba galda atrodas nevajadzīgi materiāli, ja tādi ir – tad noņemt;
 - vai elektrības kontakts un vads nav bojāts;
 - vai grīda ap tehniku ir līdzena un sausa;
 - vai galda virsma ir stabila.
- 2.2. Izvēdināt telpas un ieslēgt gaisa kondicionētāju Datoru uzbūves laboratorijā Nr. 47.
- 2.3. Darba vietā noregulēt:
 - vietējo apgaismojumu, lai gaisma nespīdētu tieši acīs, un, neradītu atspīdumu monitorā;
 - galdu un krēslu, lai būtu ērti strādāt.
- 2.4. Nodarbinātajam un izglītojamam **aizliegts** uzsākt darbu, ja:
 - konstatēti datortehnikas un laboratorijas ierīču bojājumi vai darba telpa neatbilst punkta 2.1. prasībām;
 - nav vai ir nepietiekams darba vietas apgaismojums;
 - ir aizdomas par tehnikas ugunsdrošību un elektrodrošību.
- 2.5. Par konstatētajām nepilnībām un darba aprīkojuma bojājumiem vai darba neuzsākšanas iemeslu, ziņot tiešajam darba vadītājam un katedras laboratorijas vadītājam.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

- 3.1. Stingri ievērot datortehnikas un laboratorijas ierīču instrukcijas prasības
- 3.2. Būt piesardzīgam un uzmanīgam, koncentrēties uz savu veicamo darbu un darba laikā netraucēt citus nodarbinātos un izglītojamus.
- 3.3. Ievērot kārtību laboratorijas telpā un darba vietā.
- 3.4. Sprieguma „pazušanas” gadījumā jāizslēdz visas elektroierīces;
- 3.5. Atklājot traucējumus un bojājumus tehnikas darbībā, nekavējoties pārtraukt darbu.
- 3.6. Pirms elektroierīču tīrīšanas vai pārvietošanas atslēgt tās no barošanas tīkla.
- 3.7. Ievērot reglamentētos pārtraukumus. Aktīvo paužu un pārtraukumu laikā veikt psiholoģiskai atslodzei, fiziskā un garīga noguruma samazināšanai un acu noguruma profilaksi;
- 3.8. Ja uz grīdas izlijis šķidrums, nekavējoties to saslaucīt.
- 3.9. Strādājot, Datortīklu laboratorijās, ar datortīkla komutācijas kabeļu konektoru montāžas darbiem ir rūpīgi jāiepazīstas ar kabeļu knaiblēm, ir jāsaprot konstrukcijas darbības principi, jāstrādā uzmanīgi, lai izvairītos no pirkstu iegriezumiem vai saspiešanu.
- 3.10. Strādājot, Datortīklu laboratorijās, ar optiko dzīslu jāievēro sekojošas prasības:
 - jānodrošina ērta un droša darba vieta;
 - darbs tiek veikts uz virsmas, kura neatspoguļo gaismu un virsmas krāsa nedrīkst sakrist ar kabeļa šķiedras krāsu;
 - ir nepieciešams nodrošināt labu darbavietas apgaismojumu;
 - savlaicīgi šķiedras fragmenti jāsaliek cieši noslēgtos atkritumu konteineros;
 - pēc darba ar optisko šķiedru obligāti jānomazgā rokas;
 - Datortīklu laboratorijā izmantotais optiskās šķiedras metināšanas aparāts pilnīgi automatizē metināšanas procesu, bet jāatceras, ka aparāts metināšanai ģenerē ļoti augstu spriegumu, kas potenciāli var izraisīt nopietnus ievainojumus;
 - testējot optisko dzīslu savienojumus - pārraidot signālu, nekad nedrīkst ieskatīties raidītāja izejā vai savienotāja galā, tas var radīt acs trumu.
- 3.11. Darba laikā nodarbinātajam un izglītojamam **aizliegts**:

- strādāt ar bojātu biroja tehniku;
- bojāt elektrisko vadu izolāciju vai citas laboratorijās izvietotās iekārtas;
- izglītojamajiem patvaļīgi datortehnikas remontu un patvaļīgi elektrotīklam pieslēgt jebkādas ierīces;
- sēdēt uz bojātiem krēsliem;
- pie datortehnikas, laboratorijas darbu ierīcēm un uz darba galdiem novietot ēdienu, dažādus šķidrumus un virsdrēbes;
- izsmidzināt viegli uzliesmojošas vielas uz tehnikas;
- iziet no telpas, atstājot bez uzraudzības ugunsnedrošus priekšmetus, un ieslēgtas iekārtas;
- novietot virs, vai uzkarināt uz elektrības vadiem dažādus priekšmetus;
- atvērt elektrosadales skapjus, sadales kārbas, kā arī elektriskā apgaismojuma stikla kupolus u.c. un veikt jebkādus darbus, neizolētu vadu un elektroiekārtu, atvērto daļu tuvumā;

4. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

- 4.1. Izglītojamais, beidzot darbu, izslēdz datortehniku un citu tehnisku aprīkojumu, saskaņā ar lietošanas instrukcijas prasībām un sakārto darba vietu.
- 4.2. Nodarbinātais pārbauda telpas, vai ir izslēgts viss aprīkojums.
- 4.4. Nodarbinātajam ir jānotīra tāfele, jāaizver logi, jāizslēdz gais kondicionētājs, apgaismojums un jāaizslēdz durvis, atslēga jānodod glabāšanai katedrā.
- 4.5. Nodarbinātajam un izglītojamam aizliegts atstāt bojātu datortehniku vai citu laboratoriju darba aprīkojumu, neinformējot par bojājumiem tiešajam darba vadītājam un laboratorijas vadītājam.

5. Darba higiēnas prasības

- 5.1. Ēst tikai speciāli iekārtotās telpās.
- 5.2. Mazgāt rokas pirms uzsāk darbu, ēdienreizēm un darbu beidzot.
- 5.3. Uzturā lietot tikai tīru ūdeni.
- 5.4. Darba laikā uzturēt tīru savu darbavietu un pēc darba regulāri uzņemt to.
- 5.5. Sakarā ar Covid-19 situāciju, ieteicams lietot mutes un deguna aizsegu vietās, kur atrodas daudz cilvēku un nav iespējams ievērot 2 metru distanci.

6. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

- 6.1. Darbu nekavējoties pārtraukt, ja rodas bīstamība, kas var izraisīt nelaimes gadījumu un brīdināt citus tuvumā strādājošos.
- 6.2. Ugunsgrēka gadījumā:
 - nekavējoties pārtraukt darbu;
 - evakuēties un sekot norādēm no skaļruņiem;
 - izsaukt ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, zvanot uz tālruņa numuru **112**;
 - nosaucot precīzu ugunsgrēka vietas adresi, objektā esošo cilvēku skaitu un savu vārdu, uzvārdu, tālruņa numuru.

Ugunsgrēka gadījumā jārikojas saskaņā ar instrukciju Nr. 2 „Plāns rīcībai ugunsgrēka gadījumā”.

- 6.3. Nelaiemes gadījumā:
 - cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību.
 - izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru **113**;

- nosaucot precīzu nelaimes gadījuma vietas adresi, kas noticis, cik cietušo vai saslīmušo. Nepārtraukt sarunu, pirms to nav izdarījis dispečers.

Nelaiemes gadījumā jārikojas saskaņā ar instrukciju Nr. 4 “Darba aizsardzības instrukcija pirmās palīdzības sniegšanai”.

6.4. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā:

- atslēgt strāvas avotu;
- atbrīvot cietušo no strāvas iedarbības;
- ja cietušā pulss nav sataustāms, veikt mākslīgo elpināšanu;
- izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru 113.

Nelaiemes gadījumā jārikojas saskaņā ar instrukciju Nr. 4 “Darba aizsardzības instrukcija pirmās palīdzības sniegšanai”.

- 6.5. Par darba laikā notikušo ugunsgrēku, nelaimes gadījumu nekavējoties ziņot tiešajam darbu vadītājam un laboratorijas vadītājam.
- 6.6. Avārijas vai nelaimes gadījuma notikuma vietu saglabāt neskartu. To mainīt drīkst tikai tad, ja tas nepieciešams palīdzības sniegšanai.
- 6.7. Nodarbinātajam vai izglītojamam ir **aizliegts** atstāt notikuma vietu bez pirmās palīdzības sniegšanas cietušajam un ziņošanas attiecīgajiem dienestiem.

IZSTRĀDĀJA:

Datoru sistēmu un datu zinātnes institūta
laboratoriju vadītāja

 / Valentīna Balss /

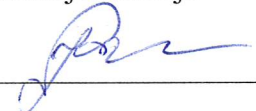
2024. gada 22. janvāris

SASKAŅOTS:

IITF dekāna vietnieks
saimnieciskajos jautājumos

 / Andrejs Paura /

Matemātikas un fizikās institūta
laboratoriju vadītāja

 / Janīna Rumba /